šplhavečkové. Kdyby byl chudák P. Bouška pomýšlel na něco takového, jistě by býval nešel ke mně. Tolik zdravého instinktu má každé literární dítě.

Můj poměr k P. Bouškovi nebo k jinému katolíku je velmi prostý. Miluju duševní typičnost všude, a takový dominikán z XIII. století je mi tisíckrát milejší, než nějaké liberální *mixtum compositum neutrale*. Vřelý zapálený katolík je mi milejší, než indiferentní diletant. Od tohoto se nemohu ničemu naučit, od onoho ano. S druhým není o čem mluvit, s prvním ano — a v tom si nedám bránit žádným liberálním — inkvisitorem.

2. V dodatku k listu p. Černého mluví p. Krejčí mimo jiné i o mně jako (ta duchaplnost!) „tělesném dodavateli klepů" p. Bouškovi.

Jedná se tu o větu, již citoval z mého listu v květnovém čísle „Nového života". Větu tu napsal jsem p. P. Bouškovi *loni na jaře* v době polemik o „caritativní" feuilleton „Rozhledů". *Věta ta není žádný klep* — nýbrž pravda: já skutečně viděl tehdy v zřejmém a nepopíratelném uhnutí „Rozhledů" kariérnictví a napsal jsem to také zcela otevřeně v odpovědi své p. Krejčímu do „České stráže" z 16. května 1896.[1] Nebylo k jich kroku žádných motivů vnitřních — nezbývalo mi než vykládat je literární diplomacií. (Věděl jsem, že „Rozhledy" mají zadáno u Akademie o podporu na kritickou knihovnu — to ovšem není nic zlého, ale zlé je měnit kvůli tomu barvu a zapírat minulost.) Napsal jsem tuto domněnku svou P. Bouškovi, když se mne tázal v listě po „pravé příčině všeho" (doslova), po tom, jak si vykládám počínání „Rozhledů". *To bylo, opakuji, v květnu 1896.*

Přednáška P. Boušky v Polici konala se *15. ledna 1897. Nezvěděl jsem o ní vůbec*, až čtyři měsíce potom dočetl jsem se o ní z polemiky. *Nevěděl jsem, že p. Bouška mne chce citovat* — nežádal mne za svolení k tomu, neoznámil mi to ani ex post, až když vypukla polemika. Kdyby však mne byl o tom dříve zpravil, *byl bych mu poradil, aby tak nečinil.* Neboť situace v lednu 1897 byla jiná než v květnu 1896. „Rozhledy" podporu Akademie, s různými klausulemi ostatně nabízenou, pokud vím, nepřijaly a „Kritickou knihovnu" pod vliv její nepostavily. „Rozhledy" změnily směr, o tom nemůže žádný pozorovatel pochybovat, ústupkují, ale vykládám si to dnes *ohledem na obecenstvo* a *panující módu* a ne politikou akademickou.

To je tedy všecko. Jak vidět, nelze naprosto mluvit o klepech, a já p. Krejčímu s plným důrazem vracím jeho urážku. Pan Krejčí má ostatně nejméně práva kárat někoho z klepaření, on, který napsal nedávno v „Rozhledech" *perfidní lež*, jako by kritická kampaň r. 1893 v „Lit. listech" vedená a boj jich s „Lumírem" měly *motivy osobní* — lež, proti níž protestuju teprve nyní (dověděl jsem se o ní, poněvadž nemívám často chuti mařit čas v kavárně četbou časopisů, teprv nedávno), ale stejně důrazně jako pan Arnošt Procházka.

Praha, 2. července 1897.

1 - [Viz zde str. 157—163].

Zasláno

Poslední slovo pp. F. V. Krejčímu a J. Pelclovi

1. P. Krejčí prohlašuje mne v 21. čísle Rozhledů za člověka, jenž jako *krajní ústupkář starým „provždy" ztratil právo* posuzovati poměr náš (rozuměj Rozhledů) k starší literatuře." — A moje vina, jež mne odsuzuje k takovému *věčnému mlčení?* Slyšte ji v ironicky bodavém a vražedném stylu p. Krejčího: „My *nešli*, p. Šaldo, k „*Schulzům a Zákrejsům*" (tak jste ještě před čtvrt rokem užíval těchto jmen v příslovečném smyslu k označení mělkosti a povrchnosti v kritice), my nepíšeme ve Zlaté Praze *články s potměšilými pointami proti soudruhům v mladé kritice* a to ještě k *tomu* v témž čísle (slyšte!!), kde kresbou Švabinského je potupena všecka mladá kritika, která kdy zavadila o p. Vrchlického, tedy i Vy i p. Boh. Ptáčník, Pavel Kunz a my ostatní. *Takového ústupku* starým *my* jsme se posud nedopustili." . . .

To je velikolepá obžaloba, hodná velkoinkvisitora, ctný mistře, a jesuitičtější a perfidnější než v nejstrašnějších legendách jesuitských! Takovou by nesvedl ani nejjesuitičtější katolík, proti nimž od věkopamátného momentu, kdy jste byl bit v *Novém Životě*, hlásáte boj, boj, strašný boj, nejstrašnější, jehož jste schopen. (Třes se, Vatikáne!)

O nějaké těžké, tmavé zločiny tu jde patrně, myslí čtenář. Musí se i Krejčímu hnusit, když o nich jen něco strašného napovídá. Nějaké spiknutí a dohodnutí se Švabinským patrně, nějaká zrada, přeběhnutí, výpad do zad přátelům. Tajné úmluvy se Zákrejsem a Schulzem . . . pěkný darebák je ten Šalda, myslí si čtenář, a k tomu hrál vždycky Jakobína. Ale ti bývají nejhorší . . .

Nuže, oč jde?

— O článeček kritický, dva sloupce tuším veliký, který jsem napsal asi před dvěma měsíci do Zlaté Prahy[1] — o Vrchlickém? — — — ne — — — o *F. X. Svobodovi*, podepsal svým jménem (F. X. Š.) a v němž jsem *skoro doslova opakoval* o Svobodovi, co jsem napsal v posledních letech o něm — — — do *Literárních listů* a *Rozhledů!*

Více tam nebylo, než nejtěsnější parafráze a resumé starých mých úvah a soudů.

1 - [Viz zde str. 268—271].

Ani ty „potměšilé pointy proti soudruhům v mladé kritice" nejsou tam nové — i ty jsou *opakovány* ze starých článků, jak vědí a poznají čtenáři těchto listů, na př. z referátu o *Dědečkovi* i ze starších článků v *Rozhledech.*[2]

(Na konci článku řekl jsem totiž, že lépe než odborná kritika rozumělo někdy Svobodovi čtenářstvo a obecenstvo a že se tak dělo různým autorům dost hlubokým. Měl jsem na mysli Maeterlincka, jenž budil u odborně vzdělaných pařížských referentů posměch, ale jemuž rozumělo prosté, naivní, ale myslivé přitom obecenstvo venkova. To nazývá p. Krejčí — potměšilou pointou proti soudruhům v mladé kritice! Bravo, jesuito! Spekulujete patrně na to, že si nikdo nedá práci, aby si vyhledal dotyčný článek v Zlaté Praze a přesvědčil se o vaší přesnosti a správnosti referentské, šlechetná duše!)

To je tedy všecko. Tak to vypadá vpravdě, a nyní srovnejme s tím ty *nakupené lži*, jimiž přebarvuje p. Krejčí tuto prostou pravdu:

a) Píše, že jsem „*šel* k Schulzům a Zákrejsům" — to je *lež* docela ničemná a nota bene *vědomá* a *úmyslná*, neboť pan Krejčí ví zcela dobře, že o články k podobiznám *vždycky musí žádat redakce* — že je nelze posílat nebo nabízet redakci jako jiné práce nepříležitostné.

A tak tomu také bylo: pan *Schulz*, jehož osobně vůbec neznám, *požádal* mne *listem* zcela slušným a stručným, do něhož může kdokoli kdykoli nahlédnout, abych napsal literárně-kritický článek o Svobodovi. Odmítnout jeho žádost — k tomu nebylo rozumných důvodů. Proč bych nemohl říci v „Zlaté Praze" obecenstvu jinému a snad širšímu, co řekl jsem předtím kruhům specielně literárním v „Lit. listech" a „Rozhledech"? Proč bych nemohl pravdu, svůj poctivý názor a soud rozšířit, propagovat i tu?

Kde je tu co špatného?

— *Porušil* prý jsem *kolegialitu*, namítá pan Krejčí.

„Jakou kolegialitu!" odpovídám. Snad ne s Rozhledy, snad ne s p. Krejčím! Ten může se jí nejméně dovolávat ode mne — on, který ji sám ke mně nejhrubším způsobem *pokácel* a *kácí stále*, který loni v době bojů o „Pollice verso" vystoupil proti mně tak perfidně a roztrhl tak naši kolegialitu — ten člověk dovolává se teď kolegiality a solidarity. To je divadlo pro bohy! To je k popukání veselé!

Ne, já žádné kolegiality neuznávám dnes, prohlašuju veřejně. Po všech trpkých zkušenostech mám k tomu nejplnější právo. Jsou lidé mezi mladými, kteří mne rukama vykrádají a současně ústy nadávají. Jsou lidé mezi mladými, jichž si nevážím a vedle nichž stát nechci a nebudu. A naopak: jsou mezi starými lidé, již jsou mi milejší, než tito mladí.

Já žádných závazků ke kolegialitě nemám a neuznávám. Rozhledy byly první, jež je surově strhaly. *Česká Moderna je rozbita* a právě Rozhledy rozbita. Kdyby trvala, pokládal bych se za solidárního s mladými a nepsal než do listů výslovně mladých.

2 - [Viz Kritické projevy 1, str. 325—332, 344—355 a 361—370; zde str. 272—280].

Rozhledy jsou dnes první bezbarvé. Do Rozhledů (pokrokářských kdysi) píší dnes vyslovení Staročeši jako p. Dr. *Jeřábek*, píše i p. *Hladík*, který současně přispívá i do listů starých jako „Lumíra", píše p. *Kamper*, jenž jedním a týmž pérem obstarává hymny i nejslabším a nejchatrnějším pracím p. Vrchlického (referát o Epponině v „Politik") . . . a ty Rozhledy chtějí *mne* odsuzovat? A nejžertovnější je, že to píše p. Krejčí, týž p. Krejčí, jenž v létě a na podzim 1895 vyráběl literární referáty — do *Národních listů*, — ovšem *úkradkem* a *pod kukli* — poněvadž *veřejně s nimi bojoval!* A to všecko, prosím, jedním a týmž pérem, současně skoro!

b) Za zvláštní vinu *mi vytýká* a za přitěžující okolnost pro *mne* pokládá p. Krejčí, že můj článek o Svobodovi vyšel v Zlaté Praze současně, v témže čísle jako *podobizna* Vrchlického od p. Švabinského, jež nese dole vignetu znázorňující, tuším, mladého zápasníka nějakého útočícího na sochu, nemýlím-li se, Pallady.

Četli jste kdy podobný *směšný byzantinismus?* Myslím, že v době nejtužších scholastických sporů středověkých nevytasil se nikdo s tak směšným argumentem!

Předně, víte velmi dobře, pane Krejčí, že nejsem *redaktorem* Zlaté Prahy a že neprosto nevím, co v čísle bude nebo nebude.

Aby obsah čísla byl *jednotný*, není zajisté věcí spolupracovníka (nadto docela výjimečného a nahodilého), nýbrž redaktora.

Po druhé: Ten žert, který se přihodil Zlaté Praze snad v dotyčném čísle, že setkali se v něm lidé různých názorů na pana Vrchlického, přihodí se, myslím, *daleko častěji* Rozhledům. A přiházejí se jim věci *daleko nepříjemnější a trapnější*, totiž že na jedné stránce téhož čísla se něco hájí a na druhé potírá. Mohl bych vám uvést z historie Rozhledů ne jeden, ale deset takových případů. Nač však plýtvat papírem? Já je znám, Vy je znáte a literární svět je také zná. A to jsou, prosím, Rozhledy, „revue" s ohromnými aspiracemi, „umělecké, politické, sociální". Mesiáš národa a bůhví co všecko. A naproti nim se staví rodinný ilustrovaný týdeník beletristický, určený pro širší vrstvy!

Nenapadá mi dělat advokáta Zlaté Praze. Je mi také docela lhostejno, jak je redigována, a jen směšná drzost Krejčího je vinna, že o tom vůbec píšu — ale myslím, že, co se promíjí revui (u níž jednota názoru a program ideový má být vypracován úplně), může se prominouti beletristickému týdeníku, jenž nechce být asi ničím jiným než eklektikem. Jak pravím, Rozhledům se v tom směru přihodily věci *tisíckrát smutnější*, než je uměle a směšně vyšroubovaný dissensus mezi mnou literátem a p. Švabinským malířem, který se ostatně v čísle ani neprojevil, poněvadž p. Švabinský *maloval Vrchlického* a já *psal — o Svobodovi.*

2. P. Krejčí píše, že prý Rozhledy neustoupily od svého *směru*, že prý jsou dosud *výbojné*, jak byly, ano že by vlastně měly dostat *premii nepopularity* jako hajitelky socialistů, nepopulárních umělců à la Sova, Jenewein, Schwaiger a starého rázu Prahy.

K tomu odpovídám jen tolik:

Ustoupily-li Rozhledy od svého *směru* nebo ne, rozhodovat nemohu, poněvadž *směr* ten nebyl jednotný a poněvadž o jiných přispivatelích, než jsem byl já, nemohu

mnoho rozhodovat, jaký směr měli nebo neměli. Myslím, že kdybyste položil ruku na srdce a chtěl na to poctivě odpovědět, jaký *směr* jste měli — kdybych vám uložil, abyste ho stručně a bez zajíkání definoval a vyložil — bylo by vám, myslím, úzko, a pot by vám stál na čele.

Nač tedy takových vysoko znějících a cinkavých slov jako *směr?*

Mluvme spolu docela po sousedsku beze všech takových klinkaček (mne jimi neomámíte, buďte bez starosti) a já vám pravím: i to, co pěstujete v Rozhledech, specielně, co vy tam píšete, je tanec mezi vejci a eklektická ekvilibristika zcela běžné façony. Ani jedné otázce nepodíváte se přímo do očí. Jste samé *avšak* a *nicméně* . . . samé: *vezmeme to s té stránky a je to takové . . . ale když to vezmeme s druhé stránky, je to již makové.*

Dokazovat vám to? Doklady z Rozhledů? Ne, zde to nejde, na to bych potřeboval kolik stránek „Lit. listů", a smysl, užitek z toho? Nic. Ale opatřte mi místo a pobavím se tím několik hodin. Nebo ústně. Kdykoli a kdekoli vám libo.

A jen ještě k vašim *premiím hrdinnosti*, o něž se ucházíte. Socialisty proti nacionálům nehájíte jen sami, hájíme je všichni a stejně intensivně. Že by však vám lidi vypovídali předplatné proto, že jste přinesli slušný článek o Sovovi, Jeneweinovi nebo Schwaigrovi nebo že by lidé obléhali vaši redakci a chtěli vás za to zbít, se mi také nezdá. Ostatně přinesli jiní před vámi také. Co v Sovovi je, že to talent, jakých málo, věděli jsme vždycky a před mnoha lety již napsali,[1] a význam Jeneweina a Schwaigra nám byl také jasný, nám i jiným, ku př. *Času*, jenž o Schwaigrovi přinesl obšírnou a pěknou studii, tuším, hned v *prvním ročníku svém*, kdy po prvé u Wiesnera vystavoval — tedy právě — — před *jedenácti lety!*

Nu a vidíte, tenkrát byl český svět přece o nějaké poznáníčko nechápavější než dnes — a přece je nikdo neroztrhal.

Vůbec, ctný mistře, s psychologií t. zv. veřejného mínění je ta zajímavá věc, že *chválit* můžete dost a dost — proto vám nikdo nebude spílat — ale *kárat* a *odporovat* — to již je horší. Proto by bývaly byly přesvědčivější důkazy v tomto směru! Hic Rhodus, hic salta!

A ještě jednu věc nemohu pochopit: že je v tom zvláštní hrdinnost a zvláštní odvaha ujmout se věci, která je podepsána a podporována *několika sty jmen*, jako byl manifest pro zachování staré Prahy, a pro kterou láme statně kopí — — i Česká Politika!

3. V referátu svém o „Padajících hvězdách" p. Kvapilových v 15. čísle Rozhledů napsal pan Krejčí doslova: „Se svého stanoviska (ovšem! ovšem!) má p. Kvapil ovšem pravdu. Jeho prvých knih se p. Vrchlický zastal a uvedl je do světa. A nechci pochybovati, že by se byl choval podobně i k jiným mladým, kdyby (ahá!) přirozený ten poměr (?), neboť mezi p. Vrchlickým a skupinou t. zv. dekadentů není propast zásadná (?), nýbrž pouhá vývojová distance (?), nebyl býval tak záhy zakalen

1 - [Viz Kritické projevy 1, str. 89 a 124].

aférami, které proti vší logice (?) a přirozenému vývoji učinily právě z p. Vrchlického hromosvod pro první prudké blesky *mladé kritiky*. Zde ovšem (?), jako v našem literárním životě pravidelně, hrála větší úlohu literární *politika*, nežli díla a zásady a myšlenky. Nechci dnes rozhodnouti, na čí straně byla větší vina (?), poněvadž neznám dobře těch *základních a nejvnitřnějších* motivů, které r. 1893 znepřátelily Lumír s Literárními listy (neboť motivy ty tuším *vznikly mimo veřejnost*) . . ." atd.

Suď každý sám, jak ryze krejčovsky obojetný, tajůplně podezíravý a pomluvačný je tento referát a suď každý, měl-li jsem se proti němu jako jeden z účastníků kampaně kritické z r. 1893 bránit či nic.

Dnes vykrucuje se p. Krejčí p. Kvapilem (p. Kvapil je, jak známo, něco jako sekretář p. Vrchlického), činí nějaký hluboce filosofický a mystický rozdíl mezi „motivy osobními" a „motivy mimo veřejnost položenými", vylučuje mne a vztahuje to pouze na pp. Procházku a Karáska, nedotýká se však nijak jich *poctivosti* a *zásadnosti* atd.

Slovem: *nejpovedenější retrait.* Pan Krejčí dělal hlásnou troubu klepům a pomluvám p. Kvapilovým, když jsme ho však chytili za límec, vykrucuje se svým známým sofistickým a úhořovitě hladkým způsobem. Kdo chceš vidět, jaký ohebný tvor je p. Krejčí, srovnej si č. 15. Rozhledů (nahoře citovaný úryvek) s čís. 21! On nic, on muzikant, on jen „pouhopouze a zbytečně loyální". Ubohý mučedníku loyality! A ta „ovšem", „nicméně", „se svého stanoviska", „dejme tomu, že"! Dávno jsem se ničemu tak nezasmál jako této hadovité odpovědi!

4. Do boje vytáhl také p. Pelcl. Snad proto, že zbraň p. Pelclova je takového druhu, že jí snad sám p. Krejčí nerad šermuje. Já s p. Pelclem jen s nejvyšší nechutí polemisuju. Loni nechal jsem celý jeho dlouhý výpad vůbec bez odpovědi — bylo mi to příliš špinavé, upřímně mluveno. Znám p. Pelcla dobře, znám stupeň jeho intelektu, vím, že vystupuje jako *obchodník a šéf firmy* a ne jako literát: — a pro ty všecky a jiné ještě příčiny chci s ním být co nejdříve hotov. Lidem jeho genru jdu rád s cesty. Floreant et crescant!

Mezi mnou a p. Pelclem je nedorozumění. P. Pelcl *neporozuměl*, co mu vytýkám. Myslil, že mu vytýkám to, že *zadal k Akademii o podporu na Kritickou knihovnu. Dokonce ne.* Čtěte alespoň, když nemyslíte! V 18. čísle Lit. listů píšu doslova: „Věděl jsem, že Rozhledy mají zadáno u Akademie o podporu na Kritickou knihovnu — *to ovšem není nic zlého, ale zlé je měnit kvůli tomu barvu a zapírat minulost.*"

Pan Pelcl snaží se udělat z fakta dnes *žert.* Ne, to je hloupá chytristika. To bylo *docela vážné.* Pan Pelcl stěžoval si na *nedostatek finančních prostředků* k vydávání Kritické knihovny. Nevím, kdo navrhl, aby žádal o podporu Akademii; pamatuju se jen, že Machar, když se o tom mluvilo, dodal: „Žádejte; a nedají-li vám to, budete je mít alespoň proč bít."

To bylo docela správné stanovisko, tak jsem tomu rozuměl i já. Akademie není soukromý plaisir p. Hlávky a jeho kliky. Akademie je institut *veřejný, zemský. Země* opatřuje jí *největší prostředky* — její povinností je podporovat důležité literární

podniky. A zvláště takový podnik, jako je Kritická knihovna, jenž v první řadě měl přinésti *překlady světového významu* — takové, jež nám měla dávno již Akademie *sama opatřit.*

Já v tom neviděl a nevidím tedy, opakuju, nic nečestného a špatného, že pan Pelcl žádal o podporu Akademii. Já sám skutečně nadiktoval jsem mu i žádost — žádost formy *naprosto důstojné*, kde je vylíčen program a úkol Knihovny (já sám před lety při založení jejím jsem sestavil díla, jež by se měla přeložit) a její důležitost pro nás. Diktoval jsem ji p. Pelclovi, jako jsem mu diktovával různá jiná skripta administrativní — *poněvadž mne za to prosil.* Buď píle nebo ingenium jeho bývaly tak nepatrny. *Prosil mne i v tomto případě.* (Že bych ho ponoukal k tomu sám, aby zadal, je prostá lež. A nejapná k tomu: Jaký *já* měl na tom interes, dostane-li pan Pelcl podporu nebo ne? Dělil by se býval se mnou o ni? Poskytl by mně z ní procenta? Měl jsem z Kritické knihovny něco, než normální honorář za překlad Hennequina?)

Opakuju: to všecko je vedlejší, to jsem nevytýkal.

Ale to jsem vytýkal: *křídovat minulost, odvolávat ji, měnit barvu kvůli té podpoře feuilletonem Pollice verso.*

To je punctum saliens otázky. O to se jedná. A toho se ani nedotknul pan Pelcl. Neporozuměl ani, oč běží.

5. Napsal jsem v čelo tohoto článku: *poslední odpověď!* Neodpovídám již více v té věci p. Krejčímu a Pelclovi. Ať lhou, vymýšlejí, fantasují cokoliv. Ukázal jsem, jak polemisují tito lidé. Jsou zamotáni přímo v předivu nesmyslů, podezírání, nepravd.

A nic z toho ze všeho.

Špína a hloupost.

A hnus, nepřekonatelný hnus.

Praha, 21. srpna 1897.

Fr. Herites: Návštěvy

Deset povídek a obrazů známé façony heritesovské. Maloměstské genry zdánlivě jen realistické. Ve skutečnosti spíše kombinované, fabulované, vymyšlené než pozorované a intuicí psychickou docelené. Heritesa pokládají u nás dosud za předchůdce realismu nebo dokonce realistu, ale není než skromnější, tišší, nesmělejší romantik. Řekl bych romantik politý již studenou vodou a vystřízlivělý. Romantik s ustřihanými křídly. Romantik, který se neodváží velikých, smělých a silných fantasií, ale který rád hřeší v malém úkradkem: karikaturou i sentimentální plačtivostí, leností a plochostí pozorovatelskou, netečností a tupostí psychologickou. A musím vyznat, že tyto malé a šosácké hříchy a vady jsou mi více proti mysli a musí býti *každému* literárnímu kritikovi, než velikolepé bakchanalie romantických Sodom. Zcela přirozeně: charakter hledá literární kritika na spisovateli. Kde není charakteru, není možna ani plná a sytá charakteristika, vypadne jen negativně.

Proto je tak obtížna také charakteristika p. Heritesa. Jisto je, že nenáleží umění, že pohybuje se na hranici mezi *novinářstvím a literaturou.* Nejlepší jeho věcí jsou malé náčrtky, stručná causerie, skizzy narychlo zachycené s kusem melancholie nebo neškodného sarkasmu. Kde útočil na veliké skutečné umění, kde chtěl chytit tajemný a hluboký mrak životných jevů v celé tísni a složité tvrdosti a naléhavé, dusné vážnosti, kde chtěl vniknouti do složení lidské duše, do temného kotle jejího varu, kde chtěl čeliti skutečným záhadám a problémům života a svědomí — zločinu, vině, vášni — tam podlehl bídně a žalostně. Stvořil jen suché, nudné a mechanické *rührstücke*, které až studí svou falešností a dutou prázdnotou. Tak v dramatě, tak v románě, kde všude se ztroskotal.

Podat v objektivné síle, slávě a hrůze Život, ten tajemný, složitý a záhadný proces Herites nedovede. Tou těžkou cestou on nedovede jít. Ona vede k Sfinze, a krev a kosti ji znamenaly. On jde pěšinkou, a nejčastěji ani nejde, sedne podle cesty a hraje oblázky, které nasbíral. Není umělec tvůrce. Nemá odvahu, vědomí záhady, hrůzu osudnosti a tragičnosti. Není *oseur*, jak říkal Beaumarchais.

Není ani humorista, poněvadž humor předpokládá zvláštní názor světový, jest idealismus a romantismus obrácený na ruby. Humor předpokládá básníka hloubavce, který sestoupil až do útrob Života a Duše, poznal ustrojení světa a běhů jeho,